

POLİHEURİSTİK KARAR VERME MODELİYLE TERÖRİST LİDERLERİN KARAR HESABI: USAME BİN LADİN VE 11 EYLÜL TERÖR SALDIRILARI ÖRNEĞİ

*Calculating Decisions Of Terrorist Leaders Via A Poliheuristic Decision-Making Model:
The Case Of Osama Bin Laden And 9/11 Terror Attacks*

Öğr.Gör. Altun ALTUN
Hakkari Üniversitesi, altunaltun6@hotmail.com

Altun, A. (2017). "Poliheuristik Karar Verme Modeliyle Terörist Liderlerin Karar Hesabı: Usame Bin Ladin Ve 11 Eylül Terör Saldırıları Örneği", Vol:3, Issue:17; pp: 182-189 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
14/11/2017
Makale Yayın Kabul Tarihi
The Published Rel. Date
21/12/2017

Anahtar Kelimeler

Karar Verme, Poliheuristik
kuram, 11 Eylül Terör
Saldırıları

Keywords

Decision Making, Poliheuristic
theory, 9/11 Terror Attacks

ÖZ

Uluslararası ilişkilerin çalışma alanı dış politika analizinde artık devletlerden liderlere kaymış durumdadır. Bu makale terör örgütü liderlerinin kararlarının nasıl olduğunu anlamak için bir girişim örneğidir. Poliheuristik karar verme modeline göre, karar vericiler kendileri açısından kabul edilemez olan kritik boyut veya boyutlardaki politikaları reddetmekte ve kalan alternatiflerin alt kümesinden bir alternatif seçerken; faydaları en üst düzeye çıkarmakta ve riskleri en aza indirmektedir.

Bu çalışmanın amacı Poliheuristik karar verme modeliyle analiz ederek literatüre katkıda bulunmak ve terörist örgüt liderinin karar kodlarını çıkararak karar hesabının kullanımını göstermektir. Terörizmle ilgili yakın zamanlardaki çalışmalar genelde terörist motivasyonları ve intihar bombacıları ile ilgilidir. Bu araştırmalar bizim terörizmi ve intihar teröristlerini anlamamız için büyük ölçüde katkıda bulunmasına rağmen terörist liderlerin stratejik karar hesaplarını incelediğimizde aynı şeyi söyleyemeyiz. Bu çalışmada, 11 Eylül Terör Saldırıları örneğinde El-Kaide lideri Usame Bin Ladin'in karar hesabı analiz edilmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

The study field of international relations have now become shifted from states to leaders in foreign policy analysis. This article is an attempt to understand the decisions of terrorist organization leaders. According to the poliheuristic decision-making model, while decision-makers reject politics that are in unacceptable critical dimensions for themselves and chose and alternative from the subset of the remaining options, they maximize their benefits and minimize risks

The purpose of this study is the objective is to make an analysis with a poliheuristic decision-making model, derive the decision codes of the terrorist leader and show the usage of decision calculation. Recent studies on terrorism are generally related to terrorist motives and suicide bombers. Although these studies contribute to a great extent in our understanding of terrorism and suicide bombers, we cannot say the same for strategic decision calculations of terrorist leaders. This study aimed to analyze the decision calculation process of Al-Qaeda leader Osama bin Laden in the case of the 9/11 terrorist attacks.

1. GİRİŞ

Terörizm yüzyıllardır bizimle birlikte ve ani oluşu, velleci yapısı çoğu zaman tamamen umulmadık şekilde ortaya çıkışı yüzünden her zaman gereğinden fazla dikkat çekmiştir. Kurbanları için bir trajedi olmuştur ancak tarihi perspektiften bakıldığında nadiren bir musibetten daha etkili olmuştur. Geçmişteki kanlı terör eylemleri bile sadece çok az kişiyi etkilemiştir. Dünyanın musibeti insanlığın karşı karşıya kaldığı en vahim tehlikelerden biri haline gelmiştir. Tarihte ilk kez yüksek tahrip gücüne sahip silahlar kolayca elde edilir hale gelmiş ve takip edilmeleri zorlaşmıştır. Bu yeni dönemde, yüzlerce kişinin yaşamına mal olması geriye dönüp bakıldığında küçük görülebilmektedir. Bilim ve teknoloji çok büyük ilerlemeler kaydetmiş ancak ne yazık ki insan doğası değişmemiştir. Şimdiye kadar olmadığı kadar fanatizm ve çılgınlık var ve şu an teröristlerin sahip olduğu çok güçlü kitle imha silahları bulunmaktadır. Günümüzde; daha önce görülmediği kadar fanatizm ve çılgınlığın olduğu, teröristlerin elinde çok güçlü kitle imha silahlarının bulunduğu görülmektedir.

Yakın gelecekte, binlerce belki de yüz binlerce kişinin öldürülmesi teknolojik olarak mümkün hale gelecektir. Bunun sonucunda oluşabilecek yaralı sayısı veya paniğe değinmeye gerek yoktur. Burada söylenmek istenen, gelecekte terörist grupların çoğunun kitle imha silahlarını kullanacakları değildir, ki belki de çoğu kullanmayacaktır. KİS'lerin verimli şekilde kullanımının önünde hala teknik engeller bulunmaktadır. Ancak, tehlike çok büyük, birkaç küçük saldırı bile yıkıcı netice verecektir ki bunun sonuçları hesaplanamayacak boyuttadır.

Geleneksel terörizm "belası" devam edecektir. Ancak, dini, mezhepçi, ulusalcı inançların etkilediği fanatizm, artık bin yılı kapsayacak her şeyi altüst edecek tona dönüşmektedir. Artık yeni tür terörizm çeşitleri ile yüz yüze kalınmıştır. Kimileri ekolojik ve yarı dini düşüncelere, kimileri adli suç temeline ve kimileri de bunların karışımı ve diğer etkilenmelere dayanmaktadır. Aynı zamanda medeniyetleri bazı durumlarda insanlığı yok etmekten başka net bir siyasi veya sosyal gündemi olmayan küçük mezhep gruplarına da şahit olmaktayız. Önceden teröristler ile gerillalar arasında, siyasi teröristler ile suç çeteleri arasında ve ülkenin içinden çıkan terörizm ile devlet destekli terörizm arasında net ayrıştırıcı çizgiler vardı. Bugün bu çizgiler bulanıklaşmış ve durum olduğundan daha karmaşık hale gelmiştir.

Terörizm tanımlanabilir mi? Ve bazı durumlarda terörizm bir tirana karşı meşru direniş formatında olamaz mı? Terörizm hakkında iyi tanımlardan biri Birleşik Devletler Savunma Birimi tarafından 1990 yılında yapılmıştır: "Hükümet veya topluma politik, dini veya ideolojik amaçlarına ulaşmak için zorlamada bulunma veya göz dağı verilerek birey veya mülkiyete karşı güç veya şiddetin kanunsuz veya tehdit unsuru şeklinde kullanılmasıdır". (Laquer, 1999:1). Bu anlamlı tanım bile bu alanda çalışan bir çokları tarafından kabul görmemiştir. Belki terörizm üzerinde fikir birliğine varılan tek özelliği her zaman şiddet ve tehdit içermesidir.

Terör örgütlerinin zihniyetleri örgütün ve üyelerinin dünyayı nasıl gördüklerini ve tepkilerini nasıl koyduklarını belirler. Bir örgütün zihniyetini tanımak bazı durumlarda örgütün nasıl tepki göstereceğini anlamak demektir. Her örgütün liderlerinin profillerini belirlemek mümkün olmayabilir. Fakat eğer örgüt hakkında aldığı kararlar, yaptığı açıklamalar ve aktivitelerle ilgili yeterli miktarda bilgi elde edinilirse profil çizilebilir. Örgütü tanımak için örgütü ve liderlerini iyice incelemek gerekmektedir. Terör örgütünün liderinin karar verme şeklini bilmek terör analistinın o örgütün davranış biçimlerini anlaması açısından önemlidir. Bir örgütün zihniyet profili çizilebilirse o örgütün teşkil ettiği tehlikeyi anlamak daha kolay olacaktır. Buradan hareketle bu çalışmada Usame Bin Ladin'in karar verme şeklinin poliherustik karar verme metodu bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu inceleme 11 Eylül terör saldırıları örneğinde gerçekleştirilecektir.

2. MINTZ'İN POLİHEURİSTİK (ÇOKLU-BULGUSAL) KARAR VERME MODELİ

Poliheuristik teori, karar verme süreçlerini kavramlaştırmak için geliştirilmiş olan yenilikçi bir yaklaşımdır. Dış politikanın nasıl yapıldığına ilişkin bilişsel ve rasyonel düşünce okullarından çıkan görüşleri benimseyen bir yapısı vardır. Karmaşık karar verme problemlerini kolaylaştırmak için karar vericilerin kullanmış oldukları mekanizmaları ifade eden poliheuristik kelimesi çok anlamına gelen poly ve heuristic anlamına gelen kısa yollar kelimelerinin birleşmesiyle oluşmuştur. (Mintz&DeRohuen, 2010:79).

Mintz'in Poliheuristik teorisi iki temel önerme üzerine kuruludur. Birincisi karar vericiler dış politika oluştururken bilişsel kısa yollardan oluşan bir dizi kullanırlar. İkincisi ise karar vericiler kendilerini siyasi birimlerdeki başarı ya da başarısızlıklarına göre ölçerler. Bu teori kişisel ve çevresel farklılıklara, karar alma biçimine ve değişik karar alma durumlarına göre farklı kısa yollardan faydalanılacağını savunmaktadır. (Hermann&Hermann, 1987:373). Telafi edilmezlik ilkesi ve siyasi birimler Poliheuristik teorisinin en önemli unsurlarıdır. İki aşamalı bir karar sürecinde, alternatifler arasından faydalar maksimize edilirken riskler minimize edilir. Bir veya daha fazla telafi edilmezlik düzeyi olabilir. Karar vericilerin başarı veya başarısızlıkları ise iç politikanın birimleri cinsinden ölçülür. Kazançlar ve kayıplar, riskler ve yararlar, diğer tüm faktörler üzerinde siyasi sonuçları açısından değerlendirilerek iç politika düzeyinde yapılır. Poliheuristik metodun özündeki ilk aşama telafi edilmezlik ilkesi alternatifleri ortadan kaldırma görevi görmektedir ve şu değişkenlere bağlıdır: Liderin ayakta kalması için tehdit; bir politika için kamu desteği; önemli düşüş popülaritesi; seçimde yenilgi korkusu; yerli muhalefet; rejime dahili ve harici tehdit; rekabet, koalisyon, hükümet veya rejimin potansiyel çöküşü; siyasi güç, saygınlık, onur ya da bir liderin meşruiyeti; gösteriler, isyanlar;

veto oyuncularının varlığı. Örneğin 1 Mart 2003 tarihinde 62000 ABD askerinin Irak'a karşı olası bir saldırı için gönderilmesi Türk Parlamentosu tarafından veto edildi. 30 milyar Dolarlık hibe, kredi garantili paket ve ABD baskısına rağmen, yani düşük puan üzerinde yüksek puan olmasına rağmen siyasi boyutta beklenen telafi yoktu. Ayrıca poliheursitic teoride dış politika alanında kararlar, kuvvet kullanımı, kriz, krize ilk tepki üzerine kararlar, krizin tırmanması, çerçeveleme, öğrenme, müzakere, barış ve uyuşmazlık çözümü gibi oldukça geniş bir yelpazede uygulanmıştır. Birçok lider tarafından bu teori dış politika kararlarında kullanılmıştır. Özellikle antidemokratik yönetim biçimlerinde dayatılan siyasi kısıtlamalar nedeniyle liderler için siyasi boyutu olamayan herhangi bir alternatifi seçmek olası değildir. Ortadoğu liderleri tarafından alınan kararlara Poliheuristik bir çalışmanın örneği aşağıdaki tablodaki gibidir (Mintz, 2004:3-13).

Tablo-1: Ortadoğu Liderlerinin Kararları İçin Poliheuristik Çalışma Örneği

Lider	Ülke	Karar
Hafız Esad	Suriye	Suriye ve İsrail arasındaki savaş ve barış kararları
Yaser Arafat	Filistin	Filistin 2000-2002 intifada kararları
Saddam Hüseyin	Irak	Körfez Savaşı 1991
Netenyahu, Rabin, Peres	İsrail	Oslo anlaşması öncesi ve sonrası kararlar 1993
Yitzchak Shamir	İsrail	Koalisyon oluşumu 1992, 1994 yılında
Navaz Şerif	Pakistan	Pakistan'ın bomba kararını test etmek için 1998
Ariel Şaron	İsrail	İntifada sırasındaki kararları

Kaynak: (Mintz, 2004:3-13)

Birinci Adım: Terör Örgütü liderinin Karar hesabının Analizi

Bu karar hesabında alternatifler arasından birini seçerek, onun boyutlar ve bir dizi her alternatif için her boyutun yansımalarının bir değerlendirmesini oluşturmaktadır. Birinci aşamada, tercih kümesinden belli alternatiflerin elenmesi söz konusudur. Bir boyuttaki düşük veya negatif değerli seçenekler, diğer boyutlardaki daha pozitif değerli seçenekler, diğer boyutlardaki daha pozitif değerli seçeneklerle telafi edilemez ve birbirlerinin yerine ikame edilemez. Bu aşama, alternatiflerin elenmesiyle, varlığını devam ettirebilen alternatifler kümesi içinden bir seçim sürecini yansıtmaktadır. Yani bu aşama sürecin ikinci aşamasına bir seçim kümesi olarak hizmet vermektedir. Poliheuristik teorinin dilinden seçim kümesine kabul edilebilir alternatifler kümesi de denilebilir.

Alternatifler:

Bir karar problemiyle yüz yüze gelen karar vericinin bir alternatifler seti içinden kabul edilebilir olanını seçmektir. Örneğin bir terör örgütü lideri bir devletle görüşmelere devam ederken "saldırıları durdurun" ya da "saldırıya devam" şeklinde kararlar alabilir. Bir terör eylemi ile karşı karşıya kalan devlet liderleri için de "anlaşma" ya da "kuvvet kullanımı" alternatifler arasındadır.

Boyutlar:

Terör örgütü liderinin karar sonuçlarında kamuoyu desteği, mali destekler, örgüte eleman kazandırma seviyeleri, grup içi ve gruplar arası rekabet gibi değişkenler onun alternatifleri değerlendirmesinde etkilidir.

Etkileri:

Etkileri, Belirli bir boyutun olası alternatif sonuçları için bir açıklama oluşturur. Her bir boyutun her bir alternatife karşılık gelen etkileri vardır. Örneğin terörist liderin "saldırıları durdurun" seçiminde örgütün siyasi olarak ayakta kalması, diğer ülkelerle ilişkileri ve örgütün operasyonel başarısı gibi sonuçları vardır.

Puanlar:

Etkiler, -10'dan (çok kötü) +10'a (çok iyi) kadar analist tarafından puanlanabilir. Örneğin "geçici saldırı durdurma" seçildiğinde kamuoyunun desteğinde ve finansal katkılarda düşüş söz konusuysa bunun siyasi sonuçları -7 veya -8 olarak hesaplanır. Buna karşılık "saldırıya devam" kamuoyu desteği ve örgüt üyeleri kazandırma düzeylerinde artış sağlayacaksa bu alternatif +8 gibi olumlu bir puan alır.

Ağırlıkları:

Her boyutun önem seviyesini gösterir. Örneğin 1 (Hiç önemli değil) 10 (çok önemli). Eşit ağırlığa sahip her boyutu gördüğü müddetçe terörist lider için askeri, milliyetçi diplomatik ve operasyonel farklı boyutların ağırlıkları artar.

İkinci adım: Terör örgütü liderinin karar DNA'sını ortaya çıkarmak

Bu çoklu kararların analizini içerir. Bu terör örgütü liderinin karar modelini nasıl yaptığını belirlemek için bize yardımcı olur. Terörist liderin aldığı kararlar yaptıkları önemli seçimleri ifade eder. Bu kararların her biri söz konusu örgüt için önemli bir dönüm noktası olmuştur (Chatagnier v.d. , 2012)

Tablo.2: El- Kaide için Önemli Karar Örnekleri

ÖRGÜT	LİDER	KARAR
EL -KAİDE	USAME BİN LADİN	Şubat 1993 Dünya Ticaret Merkezi'nin Bombalanması
		Ağustos 1998 ABD'nin Nairobi Büyükelçiliği'ne Saldırı
		Ekim 2000 ABD donanmasına bağlı USS Cole saldırısı
		11 Eylül 2001 İkiz Kuleler ve Pentagon saldırısı
		Mart 2004 Madrid saldırısı
		7 Temmuz Londra saldırısı

Kaynak: (Chatagnier v.d. , 2012)

Terörist lider tarafından Kabul edilebilir politikaların nihai bir şekilde seçilmesi poliheuristik karar verme modelinin ikinci aşamasında ele alınmaktadır. Karar verici sanki bir istatistikçi gibi maksimum beklenti ihtimali kuralına uyararak faaliyette bulunma ya da bulunmama tercihlerinden birini yapar. Maksimum beklenti ise bir anlamda istatistiksel karar kuralı gibidir.

Tablo.3. Politika Kararı problemi

	Faaliyet	Faaliyette bulunamamak	Olasılık
Başarı	G	0	P
Başarısızlık	-L	0	1-P

Kaynak: (İşyar, 2009:106)

Eğer tercih faaliyette bulunmak konusunda ise ve de başarılıysa 'p' olasılığınca bir 'G' söz konusu olacaktır. Tercih başarısız olmuşsa '1-p' olasılığınca bir 'L' kaybı söz konusu olacaktır. Tercih edilen faaliyette bulunmamak ise ne bir kazanç ne de bir kayıp söz konusudur (İşyar, 2009:106).

3. TERÖR VE TERÖRİST TANIMLARI

Gerçekçi olmayan hedeflerini mantıklı yollarla gerçekleştiremeyen uluslararası teröristler, dini ya da ideolojik mesajlarını toplumu korkutarak ya da tehdit ederek vermeye çalışırlar. Amaçladıkları hedef yönündeki bunlar göstermelik ya da semboliktir, hedef düşman grup üzerinde, kısıtlı imkânlarına rağmen, şiddet ile büyük bir etki oluşturmaya çalışırlar. Bunu yaparak, hedef devlet yönetiminin kendi vatandaşlarını koruyamadığı gibi çeşitli şeyleri göstermek niyetindedirler. Terörizmin çeşitli tanımları vardır ama bunlar yetersiz tanımlardır. Bir şiddet uygulama olarak görünse de şiddetin tipi terörizmi diğer şiddetlerden ayırır. Sosyal bilimci araştırmacılar terörist girişimlerini, korumasız durumdaki sivil halka ya da barış durumundaki görevde ya da görevde olmayan askeri personele karşı, planlı, şok edici, yasadışı ve beklenmedik şiddet kullanımı olarak tanımlarlar. (Hudson, 2002:17-28)

Neden terörist olduğu konusunda iki hakim görüş vardır. Birincisine göre teröristlerin kendi iç dünyalarındaki içsel sorunlardan dolayı bu yola başvurduklarıdır. İkinci görüş ise daha çok insanların yaşadıkları sorunlardan dolayı terörist oldukları yönündedir. Yapılan incelemeler teröristlerin bu yola başvurmalarını şu nedenlere dayandırmışlardır; haklarını kazanmak için başka bir yöntem kalmaması, kestirme yoldan sonuca ulaşma, sosyo-ekonomik çevrelerinde karşılaştıkları çeşitli sorunları siyasal söyleme dönüştürme ve karşılaştıkları sorunlara çözüm bulma usullerinde diğer kişilerden radikal bir biçimde ayrılımlarıdır. Bu çerçevede teröristlerin özellikle de lider kadrolarının risk almayı seven, girişimci ruhlu, pragmatist, idealist ve toplumları değiştirme cesaretine sahip olan insanlar olduğu iddia edilmektedir. Teröristlerin terör tercihlerinin bilinçli olduğu ve çeşitli sorunlar karşısında bu yola saptıkları, eylemleri için var olan sorunlu alanları örtü ve propaganda malzemesi yaptıkları söylenebilir. Ayrıca teröristler çok ince ve detaylı hesaplar yapabilen, kurnazca stratejiler üreten, bilgi teknolojileri de dahil güncel teknikleri iyi düzeyde kullanan kişilerdir (Bal,2006:14-16).

Terörizm hedeflerin, huy ve hareketlerin izlenmesi, silahların temini ve nakli güvenli evlerin ayarlanması için dikkatli planlamayı gerektirmektedir. Eylemlerin duyurulması da kamuoyuyla ilişkileri gerektirir. Çoğu örgütün merkezi birimleri vardır ve bazen kararlar buralarda komitelerde tartışılarak alınır, liderin yada komitenin ülke dışında olması yakalanma riskini azaltırken manevra kabiliyetini arttırmaktadır. Bununla birlikte ülke dışında buldukları durumlarda ise liderin örgütün eylem alanında bulunmamasını birlikte getirmektedir. Terörist yapılanma genelde merkezidir ve lider yönetimi prensibine dayanmaktadır. Lider yönetimiyle karar alma mekanizması hızlanırken komite yapısındaki planlama ve tartışmanın yarattığı avantajı ortadan kaldırmaktadır. (Laquer, 1999:95-49).

4. EL –KAİDE VE USAME BİN LADİN

Sovyetler Birliği'nin 1979'da Afganistan'daki İslami güçleri tasfiyeye çalışması üzerine Suudi asıllı Bin Ladin tarafından Afgan direnişçilere destek amacıyla kurulmuş bir örgüttür. Arapça kökenli bir kelime olan "El Kaide" Kamp ya da ev gibi merkez alınan bir mekân, bir üs anlamına gelebileceği gibi, evin altındaki temel anlamına da gelebilirken bir sütunu destekleyen taban, kural, ilke, formül ve yöntem anlamına da gelebilir (Avcı, 2009:98).

1998 yılında Bin Ladin Yahudi ve Hıristiyanlara karşı, İslami Dünya isimli bir Şemsiye organizasyon şeklini açıklamıştır. El-Kaide çok sayıda İslami katılımcı küresel ağının finansörü ve ana temelidir. Afganistan'da Taliban ile beraber hareket etmekte ve onunla aynı temelde ve onun sanki dış bakanı gibidir. Kandahar'da kuvvetlenmiş ve mevzilenmiştir. 1998 yılı itibari ile 3000'i Arap Afgan ve diğer İslami hareketlerden olmak üzere 10000 savaşçısı bulunmaktadır.

El Kaide'nin başı olan Usame bin Ladin 1957 Riyad doğumludur. Aslen Yemen orijinlidir. Bir dizi kadından 50 çocuğu vardır. Usame bin Ladin'in annesi de Filistinlidir. Babasının en gözde oğludur. Medine-i Münevvere'de büyümüştür. 1973'te aktif olmuş ve günümüzde on milyonluk bir varlığı olduğu hesap edilmektedir. Bu zenginliği onun şiddet aktivitelerinin dışında ailesinde işletilmektedir. 1974-1978 yılları arasında Beyrut'un gece kulübü, bar ve kumarhanelerine öğrenci iken sık sık gitmiştir. 1979 Sovyet işgali ile Afganistan'da kendini göstermeye başlamıştır. Pakistan Mücahidin grubuna katılmıştır. Mücahidin Büro Servis'ini kurmuş ve daha sonra uluslararası network haline gelen bilim adamları, mühendisler, doktorlar, teröristler ve uyuşturucu sağlayıcılarından oluşan sistemi kurmuştur. Irak'ın işgali ile bölgeye iyice yerleşmiştir. Ayrıca 1991 yılında Sudan'a da yerleşmiştir. Sudan onun terörist operasyonlarına temel oluşturmuştur. Oradan Mısır'a, Yemen'de Amerikan askerlerine ve Somali'ye ataklar düzenlemiştir. Filipinlere de el atmış en son 1996 yılında Tahran'da Abu Nidal gibi diğer terörist liderlerle Orta Doğuda atılacak adımları görüşmüşlerdir. Bin Ladin Anti-Amerikan ve Anti-İsrail karşıtlığı ideolojisinde bir numaraya yükselmiştir. Taliban lideri Molla Muhammed Ömer'in kızını da dördüncü karısı olarak almış ve İslam dünyasında efsane haline gelmiştir.

Ayman Al-Zavahiri askeri komutada Bin Ladin'in ikinci adamıdır. Mısır Cihad örgütünün başıdır. Abu Sunnah da mısırlı fundamantalist ve El-Kaide'nin askeri komutanlarından (Hudson,2002:164-179).

Dini motifli terör örgütlerinin en sık kullandığı kavramlar Dar'ül İslam ve Dar'ül Harp olmuştur. (Burke, 2004:39). Dar'ül İslam Müslüman idareciler tarafından yönetilen ve İslam hukukunun uygulandığı bölgeleri ifade ederken, Dar'ül Harp savaşın yaşandığı ve bu nedenle İslam hukukunun uygulanmadığı yerleri ifade etmektedir. Dünya genelinde faaliyet gösterdikleri bir çok yeri Dar'ül Harp ilan eden El Kaide Müslümanların saldırı altında olduğu resmini çizerek, gerçekleştirdikleri terör eylemleri ile İslam'ı ve Müslümanları savunduğunu iddia etmektedir.(Whelan, 2006:97). Usame Bin Ladin kendi mücadele anlayışını açıklarken dini bir terim olan Cihad kelimesini terör ve terörizm kavramlarıyla eş anlamlı kullanmaktadır. Gerçekleştirdiklerinin dinle ilgisinin olmadığını terör eylemi olduğunu son derece iyi bilen Ladin bu benzetmeyi bilinçli bir şekilde yapmaktadır. Çünkü Müslüman kişilerin meşru müdafaa aracı tereddütsüz kullandıkları cihadı kendi örgütüne geniş halk desteği sağlamak için malzeme yapmaktadır. Ayrıca düşman olarak nitelendirdiklerinin saldırılarını Müslümanların üzerine çekerek, cepheyi genişletmek istemektedir. Bu stratejisi her terör saldırısından sokağa çıkamayan Müslümanların terörle ilişkilendirilmesiyle başarıya ulaşmış gibi görünmektedir. Ladin'in teröristlikte usta ve iyi bir duygu sömürücü olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. Hedef kitlesindeki insanları nasıl etkileyeceğini, onları hangi propagandalarla nasıl etkileyeceğini çok iyi bilmekte ve zekice kurulmuş cümlelerle etkileyici mesajlar vermektedir. Bu mücadeleyi ve nefret cephesini genişletip yaygınlaştırması en temel stratejisini oluşturmaktadır. 11 Eylül Dünya Ticaret

Merkezi saldırısı, Madrid Saldırısı vb saldırılarda payı bulunan Ladin bunları savunmada zorluk çekmedi (Bal, 2006:18-20) . Saldırılarıyla ilgili bazı sözleri şöyleydi “*Dünya ticaret merkezi, çocukların okulu veya bazılarının evleri değildi. O merkezlerin içinde yer alan adamlar hakikatinde, yeryüzünde bozgunculuk çıkararak en büyük ekonomik gücü destekleyen insanlardı. Onların hesaplarını yeniden gözden geçirmeleri gerekir. Nasıl ki bizim kadınlarımızı, masum insanlarımızı öldürüyorlar, biz de onlar bundan vazgeçene kadar, onların kadınlarını, masumlarını öldüreceğiz. Canlarını New York ve Washington’da feda eden o gençlerin şahadetlerini Allah’tan kabul etmesini diliyoruz. Onlar gerçekten ümmetin vicdanını temsil ediyorlar. Örneğin, suçlu hırsız, polisten korkar. Öyleyse polis için hırsıza terör uyguladı ya da hırsız korkuttu diyebilir miyiz? Hayır, polisin hırsıza uyguladığı korkutma istenen, olması gereken korkutmadır. Suç unsuru olan, güvendedikleri korkutan kötü korkutmadır. Amerika ve İsrail kötü korkutmanın öncülüğünü yapıyorlar. Biz ise onları Filistin ve diğer mekânlarda çocuklarımızı öldürmekten caydırmak için iyi olan korkutmayı uyguluyoruz*” (Timetürk, 12.09.2012)

11 Eylül’de El Kaide’nin saldırı gerekçeleri ise şunlardı;

- ✓ ABD’nin uzun yıllar boyunca İslam ülkelerinin zenginliğini sömürdüğü ve petrolünü çaldığı
- ✓ Müslümanların kutsal yerlerine üsler yaptığı
- ✓ Birçok ülkeye savaş açıp insanları öldürdüğü
- ✓ Irak’a saldırarak masum çocukları öldürdüğü
- ✓ İsrail’e askeri ve ekonomik destek vererek BM’de aleyhine sonuç çıkmasını önlediği

El-Kaide’ye bu sebeplerden herhangi biri ABD’ye saldırı düzenlemek için yeterli meşru zemini ve geçerli İslami dayanağı sağlayacak kadar geçerli sebeplerdi (www.pressmedya.com, 11 Eylül 2013).

5. 11 EYLÜL TERÖR OLAYI

Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte dünyanın tek süper gücü olarak kalan ABD, Sovyetler Birliği’nin Sputnik’i uzaya fırlatmasından sonra ilk kez kendi ülkesine yönelik doğrudan bir askeri tehdit hissetmiştir. Ancak tehdit 11 Eylül’de gerçek bir saldırıya dönüştü ve bu saldırı Sovyetler Birliği’nden değil terörizm gibi somut olarak tespit edilip karşılık vermesi son derece güç bir düşmandan gelmiştir. 11 Eylül saldırısını gerçekleştirenlerin kimlikleri ve amaçları hakkında spekülasyonlar yapılsa da hem saldırıların kapsamı hem de eşgüdümün gerektirdiği ayrıntılı planlama bu eylemin sıradan terörist saldırılar olmadığını göstergesi olmuştur. (Özdemir, 2002:154).

1990’larda uluslararası terörist eylemlerinin sayısı düşmüştür ancak teröristlerin sahip olduğu potansiyel tehdit artmıştır. Terörizmin geçen zamanda geleneksel saldırılarından daha büyük ölçekte tahrip gerçekleştirmeyi amaçlayan terörist eylemler şeklinde artan tehdit seviyesi, Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)’ nün bombalanması ile belirgin bir şekilde kendini göstermiştir.

Soğuk Savaş’tan sonra ABD dünyanın tek hegemonyal gücü konumuna gelmişti. Dünya 1990’lı yıllarla hızlı bir değişim ve dönüşüm sürecine girmiştir. Uluslararası ilişkilerde ise yeni dünya düzenine ilişkin Fukuyama ve Huntington’un tezleri büyük tartışmalar yaratmıştır.

Fukuyama liberalizmin karşısında faşizm ve komünizmin yok olmasıyla ve liberalizmin ekonomik ve yönetim açısından en uygun model olduğunu söylemiş, dünyanın liberal demokrasinin üstünlüğünü kabul etmesiyle tarihin de sonuna geldiğini savunmuştur. Yazar hem komünizme hem de liberalizme alternatif olarak İslam’ın görülebileceğini fakat İslam’ın önerdiği teokratik devletin Müslüman olmayan toplumlar için cazibesinin olmayacağını iddia etmiştir (Fukuyama,2005:31).

Huntington’a göre bu yeni dünyada mücadelenin esas kaynağı öncelikle ideolojik ve ekonomik olmayacak. Beşeriyet arasındaki büyük bölünmeler ve hakim mücadele kaynağı kültürler olacak. Milli devletler dünyadaki hadiselerin yine en güçlü aktörleri olacak, fakat küresel politikanın asıl mücadeleleri farklı medeniyetlere mensup grup ve milletler arasında meydana gelecektir. Medeniyetlerin çatışması global politikaya hakim olacak ve medeniyetler arasındaki fay hatları geleceğin muhabere hatlarını teşkil edecektir. Medeniyet kimliği, gelecekte gittikçe artan bir şekilde ehemmiyet kazanacak ve dünya büyük ölçüde, belli başlı 7 veya 8 medeniyet arasındaki etkileşimle şekillenecektir. Bunların içine Batı, Konfüçyus, Japon, İslam, Hint, Slav-Ortodoks, Latin Amerika ve muhtemelen Afrika medeniyetler giriyor. Geleceğin en mühim mücadeleleri, bu medeniyetlerin birini diğerinden ayırtan kültürel fay kırıkları boyunca meydana gelecektir. (Huntington,2006:23-51).

Uluslararası ilişkilerde Soğuk Savaş sonrası dönemdeki iki zıt görüşü temsil eden bu iki tez 11 Eylül Saldırılarından sonraki kadar çok tartışılmadı. 11 Eylül 2001 tarihinde ABD'nin Newyork ve Washington kentlerindeki öngörüle yemen bir şekilde terör saldırılarına maruz kaldı. ABD kapitalizminin ve uluslararası sermayenin kalbi sayılan Dünya Ticaret Merkezi yerle bir olurken, ABD savunması için en önemli kurum Pentagon vurulmuştu. Nerdeyse 3500 sivil insanın yaşamını yitirdiği saldırılar ABD'nin kendi siyasi tarihinde Pearl Harbor baskınından sonra yaşadığı en büyük saldırı olmuştur. Sonrasında Bush'un ABD'nin küresel düzeyde geliştirdiği politikalar ve Bush'un savaşçı söylemleri tüm dünyada ABD'nin inandırıcılığını kaybetmesine yol açmıştır.

11 Eylül olaylarından sonra artık hiçbir şeyin eskisi olmayacağı ve bu olayın küresel boyutta sistemik bir dönüşüm için yeni bir milat başlatacağı tartışmaların ana konusu olmuştur. 1990'lı yıllarda ABD'nin başını çektiği küreselleşmenin devletlerarası rekabeti askeri alandan ekonomik alana taşıyacağı ve buna paralel olarak çatışmaların azalacağı beklentisi 11 Eylül'den sonra zaman aşımına uğramıştır. Bu terör olayı artık dünyanın en ileri istihbarat olanaklarına ve dünyayı defalarca yok edebilecek nükleer güce sahip olan ABD bile kendini güvende hissedemeyecektir (Akgün,2006:13-14).

6. SONUÇ

Poliheuristik karar verme teorisi karar verme sürecini iki aşama halinde incelerken terörist liderlerin karar verme süreçleri üzerinde de durmaktadır. Birinci adımında tercih kümesinden belli alternatiflerin elenmesi söz konusudur. İkinci adımda ise aldığı kararlardaki yaptığı seçimi ifade etmektedir. Terörist liderler için alınan kararlarda siyasi boyut önemlidir. Çünkü alınan bir kararın askeri boyutta beklenen karşılığı siyasi boyutta yoksa bu karar telafi edilemeyecektir ve düşük puan alacaktır.

Usame Bin ladin'in 1993 Dünya Ticaret merkezinden 11 Eylül Saldırılarına kadar baktığımızda daha çok Batı dünyasını hedeflediğini görülmektedir. Tüm bunları ise İslamiyet'teki cihad anlayışla yapmıştır. Asıl hedefi örgütüne Müslüman dünyasından geniş katılım sağlamaktır. Davasının haçlı davası olarak görülmesini umuyordu ve bunu yapmak için lider olarak konumunu korumalıydı. Ladin'e göre 11 Eylül saldırılarında ölenler masumlar değildi İslam dünyasını uzun yıllar boyunca sömürenlerdi. Böylece kararının meşru zeminini de hazırlamıştır. 11 Eylül dünya güvenliğinde bir dönüm noktası olmuş ve ABD gibi çok büyük güçlerin bile vurulabileceğini göstermiştir. ABD başkan Bush saldırılardan sonra önleyici savaş doktrini ilan etmiş, ya teröristlerlesiniz ya bizimle diyerek İslam dünyasından iki ülke Afganistan ve Irak'a saldırmıştır. Ladin, 11 Eylül saldırı kararını almasaydı ne kazanacak ne kaybedecekti "saldırı" kararıyla birlikte poliheuristik modelde yüksek bir karar puanı aldığını görüyoruz. ABD'yi provoke edip İslam dünyasına saldırtarak Müslüman dünyasında bir uyanış sağlamış buna paralel olarakta örgütüne büyük sayıda üyeler kazandırmıştır. Terör saldırısından başarılı bir sonuç elde ederek örgütü dünyaya duyurmuş gücünü artırmıştır. Kararları sonucunda Diğer terörist grupları geride bırakarak dünyanın tartışmasız en korkulan terör örgütü lideri olmuştur.

KAYNAKÇA

- Akgün, B. (2006). 11 Eylül Sonrasında Dünya, ABD ve Türkiye, Konya:Tablet.
- Avcı, İ. (2009). El Kaide Tehdidi İle Mücadele, Polis Bilimleri Dergisi, Cilt:11 (3), ss.95-117.
- Bal, İ. (2006) . Terörizm, Ankara: USAK.
- Burke, J. (2004). El Kaide Terörünün Gölgesi. Çev. E. Kılıç, İstanbul:Everest.
- Chatagnier, J. T. ,Mintz, A. ve Samban, Y. , The Decision Calculus of Terrorist Leaders, <http://www.terrorismanalysts.com/pt/index.php/pot/article/view/220/html> , Erişim tarihi 08.01.2014.
- El Cezire'de Yayınlanmayan Bin Ladin Röportajı, (12 Eylül 2012), <http://www.timeturk.com/tr/2012/09/10/ladin-in-el-cezire-de-yayimlanmayan-11-eylul-roportaji.html#.Utq1dPA5nIU> , Erişim tarihi 10.01.2016.
- Fukuyama, F. (2005). Tarihin Sonu mu? , Ankara: Vadi.
- Hermann, G.H. & Herman, C.F. (1987). "Who Makes Foreign Policy Decisions and How:An Empirical Inquiry", International Studies Quartely, Vol.33, No.4 ,s.361-387.
- Huntington, S. P. (2006). Medeniyetler Tartışması, (der.) Murat Yılmaz, Ankara: Vadi.

Hudson, A.R. , (2002). Who Becomes A Terrorist And Why, The Lyons Press.

İşyar, Ö. G. (2009). Karşılaştırmalı Dış Politikalar, Yöntemler Modeller Örnekler ve Karşılaştırmalı Türk Dış Politikası, Bursa: Dora.

Laquer, W. (1999). The New Terrörism, Oxford University Press.

Mintz, A. (2004). How Do Leaders Make Decisions? : A Poliheuristic Perspective, Journal of Conflict Reselution, Februaray 2004, Vol. 48, No. 1, ss. 3-13

Mintz, A.& DeRouen K. (2010).Understanding Foreign Policy Decison Making, New York, Cambridge University Press.

Özdemir, H. (2002). 11 Eylül: Post Modern Savaşın Miladı Ya Da Dış Politika Mücadelelerin Görünmeyen Boyutu, C.7, S. 1, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, s.153-173.

Whelan, R. (2006). El Kaidecilik İslam'a Tehdit, Dünyaya Tehdit. Çev. H.Bağcı, B.Sinkaya, P.Arıkan, Ankara.

11 Eylül ve El Kaide Dosyası, (11 Eylül 2013) <http://www.pressmedya.com/ozelhaber/14641/11-eylul-ve-el-kaide-dosyasi.html> , Erişim Tarihi 09.01.2016.